

Bydgoszcz, dnia 15 lipca 2026 r.

prof. dr hab. Robert Ślusarz

Katedra Pielęgniarstwa Zabiegowego

Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum,

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja

rozprawy doktorskiej

mgr Nicole Bartulewicz

*pt. „Wiedza personelu pielęgniarskiego na temat sepsy: występowania, objawów,
postępowania diagnostyczno-terapeutycznego oraz zapobiegania”*

napisanej pod kierunkiem

Promotor:

prof. dr hab. n. med. Bożena Czarkowska-Pączek

Promotor pomocniczy:

dr hab. n. o zdr. Lena Serafin

Warszawa 2026, stron 81

Z przeglądu dostępnej literatury wynika, że w praktyce klinicznej zespoły pielęgniarskie są grupą zawodową o szczególnej pozycji/roli do wczesnego wychwytywania pogorszenia stanu pacjenta, ponieważ spędzają najwięcej czasu przy chorym i prowadzą stałą obserwację parametrów życiowych oraz objawów klinicznych. Znaczenie tej roli wzrasta w sytuacji, gdzie istotna część przypadków sepsy ma początek pozaszpitalny, a pierwszym profesjonalnym kontaktem pacjenta bywa podstawowa opieka zdrowotna (POZ) lub szpitalny oddział ratunkowy (SOR) [Bleakley G, Cole M. Recognition and management of sepsis: the nurse's role. Br J Nurs. 2020 Nov 26;29(21):1248-1251. doi: 10.12968/bjon.2020.29.21.1248. PMID: 33242267; Novosad SA, Sapiano MRP, Grigg C, et al. Vital Signs: Epidemiology of Sepsis: Prevalence of Health Care Factors and Opportunities for Prevention. MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2016;65(33):864-869. doi:10.15585/mmwr.mm6533e1].

Z powyższych powodów podjęcie przez mgr Nicole Bartulewicz próby oceny kompleksowego ujęcia problematyki sepsy w aspekcie roli/zadań zespołów pielęgniarskich, należy uznać za w pełni uzasadnione.

Ocena formalna rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska, to zbiór – trzech, powiązanych tematycznie artykułów naukowych i opublikowanych [Art. 187. 3. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce] w latach 2018–2025 w recenzowanych czasopismach o sumarycznej wartości punktacji prac 66 wg wykazu/listy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Ministerstwa Edukacji i Nauki) oraz 2.5 Impact Factor wg bazy *Journal Citation Reports (JCR)*. Na uwagę zasługuje fakt, iż we wszystkich publikacjach Doktorantka jest pierwszym Autorem oraz że wszystkie artykuły zostały już wcześniej pozytywnie ocenione przez niezależnych recenzentów czasopism naukowych. W skład rozprawy doktorskiej wchodzi następujące publikacje (str. 3, 43-68):

1. **Mazur(Bartulewicz) N, Bożena Czarkowska-Pączek B.** Rola personelu pielęgniarskiego we wczesnej identyfikacji, profilaktyce i leczeniu sepsy w świetle nowej definicji. *Nursing in the 21st Century*, **2018**;17(4(65),47-52. <https://doi.org/10.2478/pielxxiw-2018-0034>
2. **Bartulewicz N, Serafin L, Czarkowska-Pączek B.** Nurses' knowledge about sepsis: development and psychometric testing of a new instrument. *Nursing in the 21st Century*, **2025**;24(1(90),20-25. <https://doi.org/10.12923/pielxxiw-2025-0003>
3. **Bartulewicz N, Serafin L, Czarkowska-Pączek B.** Knowledge of Polish Nurses About Sepsis Based on Validated Questionnaire: A Multi-Site Cross-Sectional Study. *Nurs. Rep.* **2025**, 15(6), 195; <https://doi.org/10.3390/nursrep15060195>

Wyniki zaprezentowane w powyższych artykułach, Autorka dodatkowo poprzedziła wykazem stosowanych skrótów (str. 7), streszczeniem w języku polskim i angielskim (str. 9-11) [Art. 187. 4. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce], stosownym wprowadzeniem (str. 13-14) oraz częścią teoretyczną (str. 15-22). Na całość rozprawy składa się także część metodologiczna (str. 27-30) oraz omówienie opublikowanych wyników badań wchodzących w skład dysertacji (str. 31-32), podsumowanie (str. 39-41), bibliografia (str. 69-70), kopie publikacji włączonych do rozprawy doktorskiej (str. 43-68) a całość dysertacji zamykają: kopia oświadczenia Komisji Bioetycznej (str. 71) oraz oświadczenia współautorów (str. 73-81). Przywołane treści tworzą logicznie powiązaną całość.

Ocena merytoryczna rozprawy

Część opisowa, poglądowa dysertacji (str. 13-25), wprowadzająca w problematykę sepsy w tym definiowania pojęcia, kryteriów rozpoznania, algorytmów postępowania w

aspekcie roli zespołów pielęgniarskich, świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu Autorki do podjęcia badań na powyższy temat.

Głównym celem powiązanego tematycznie cyklu trzech prac była próba kompleksowego ujęcia problematyki sepsy w perspektywie pielęgniarstwa (str. 27). Cel główny skonkretyzowany został trzema celami szczegółowymi realizowanymi w poszczególnych publikacjach, w tym:

1. Opisanie roli personelu pielęgniarskiego w świetle obowiązującej definicji sepsy (Sepsis-3) oraz zaleceń dotyczących profilaktyki, wczesnej identyfikacji i leczenia.
2. Opracowanie i psychometryczne przetestowanie narzędzia do oceny wiedzy (i komponentu postaw) pielęgniarek i pielęgniarzy wobec sepsy.
3. Zastosowanie zwalidowanego narzędzia do oceny poziomu wiedzy i postaw pielęgniarek i pielęgniarzy w Polsce oraz analizy ich powiązań z wybranymi zmiennymi zawodowymi i socjodemograficznymi.

Pierwsza publikacja o charakterze pogładowym [praca nr 1, str. 43-48] a jednocześnie wprowadzająca w cykl tematyczny, miała na celu ukazanie istotnej roli personelu pielęgniarskiego we wczesnej identyfikacji, profilaktyce i leczeniu sepsy oraz dokonanie analizy tego zjawiska na przestrzeni ostatnich lat. Z przeprowadzonej analizy wyciągnięto wnioski, że pielęgniarka/pielęgniarz jest osobą, która spędza najwięcej czasu przy pacjencie, stając się tym samym najlepszym obserwatorem zmian funkcji życiowych oraz samopoczucia pacjenta. Dlatego bardzo ważna jest rola personelu pielęgniarskiego w zakresie działań edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa, działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania szerzeniu się zakażeń, jako punktu wyjścia sepsy, a także posiadanie wiedzy i umiejętności pozwalających na wczesne zidentyfikowanie pacjenta podejrzanego o sepsę, potwierdzenie rozpoznania i wdrożenia właściwego postępowania całego zespołu terapeutycznego.

Celem głównym drugiej publikacji o charakterze oryginalnym [praca nr 2, str. 49-54] było opracowanie oraz psychometryczna ocena skali mierzącej poziom wiedzy pielęgniarek na temat sepsy. W tym celu, Autorzy na grupie 265 pielęgniarek, przeprowadzili walidację nowego narzędzia pomiarowego do oceny wiedzy na temat sepsy – Kwestionariusza pod nazwą *Nurses' Knowledge about Sepsis Scale (NuKSeS)* stosując siedmiopunktowe podejście walidacyjne obejmujące: generowanie pozycji, ocenę adekwatności treści, administrację kwestionariusza, analizę czynnikową, ocenę spójności wewnętrznej, ocenę trafności konstruktów oraz replikację. Analiza otrzymanych wyników wykazała, że proponowane narzędzie posiada zadawalające właściwości psychometryczne i jest kluczowe do oceny

poziomu wiedzy celem określenia liczby przypadków sepsy oraz związanej z nią śmiertelności. Opracowanie narzędzia badającego poziom wiedzy pielęgniarek na temat sepsy pozwala na rzetelną ocenę ich kompetencji w tym zakresie.

Cykl kończy wielośrodkowa praca oryginalna [praca nr 3, str. 5-68], w której Autorzy podjęli próbę oceny poziom wiedzy na temat sepsy w populacji polskiego personelu pielęgniarskiego (N=293) na podstawie zwalidowanego wcześniej kwestionariusza - Nurses' Attitudes and Knowledge about Sepsis Scale (NAKSeS). Jest to rozszerzenie wcześniejszych badań w korelacji z wybranymi zmiennymi zawodowymi i socjodemograficznymi. Badanie przeprowadzono zgodnie ze standardem raportowania badań obserwacyjnych w epidemiologii – STROBE (*Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology*) (Nurs. Rep. str. 3/14). Przeprowadzone badania wykazały, że wiedza i postawy pielęgniarek/pielęgniarzy wobec sepsy były uzależnione od poziomu wykształcenia i doświadczenia klinicznego, przy czym znacząco lepsze wyniki zaobserwowano wśród osób korzystających z różnych form kształcenia podyplomowego i z doświadczeniem w oddziałach intensywnej terapii. Wyniki te wskazują na potrzebę systematycznej edukacji z zakresu sepsy, standaryzacji obserwacji i ścieżek eskalacji oraz rozszerzania działań szkoleniowych poza oddziały intensywnej terapii, w tym na obszary przyjęć nagłych i POZ.

Wniosek końcowy

Analiza całego cyklu publikacji dowodzi opanowania przez Kandydatkę ogólnej wiedzy teoretycznej, a także umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w tym dyscyplinie nauki o zdrowiu [Art. 187. 1. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce]. Na pewno stanowi również oryginalne rozwiązanie problemu naukowego [Art. 187. 2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce]. Nie mam żadnych wątpliwości, że zaplanowane i przeprowadzone badanie przez Doktorantkę a pod kierunkiem ekspertów w swoich dyscyplinach - Pani Profesor Bożeny Czarkowskiej-Pączek i Pani Doktor habilitowanej Leny Serafin spełnia kryteria przygotowania rozprawy doktorskiej.

Na przeprowadzenie badań Autorzy uzyskali oświadczenie Komisji Bioetycznej przy Warszawskim Uniwersytecie Medycznym (str. 71). Nie można, nie docenić faktu, iż w cyklu zaprezentowanych prac pojawiło się badanie wielośrodkowe (praca nr 3). Na uwagę zasługuje również przygotowanie projektu badań według obecnie obowiązujących standardów, niezbędnych do przejrzystego i kompletnego raportowania badań

obserwacyjnych w epidemiologii – STROBE (*Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology*).

Podjęta w dysertacji doktorskiej tematyka jest niezwykle ważna i aktualna a przede wszystkim jest nowatorska w skali kraju – ocena kliniczna, kompetencji i planowania interwencji edukacyjnych w oparciu o rzetelny pomiar (kwestionariusz *Nurses' Attitudes and Knowledge about Sepsis Scale - NAKSeS*). Poszczególne fazy badań zostały starannie zaplanowane i przeprowadzone, a uzyskane wyniki cechują się wysoką wartością poznawczą a przede wszystkim praktyczną - dostarczają naukowych podstaw do rewizji praktyk klinicznych, standaryzacji procedur kontroli zakażeń oraz wprowadzania zmian organizacyjnych i edukacyjnych ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa pacjentów.

Bardzo podoba mi się, że Doktoranta nie próbowała przemilczeć **ograniczeń projektu badawczego** (str. 36-37, praca nr 2 i 3), ale wyraźnie je zaznaczyła, a także podjęła próbę opracowania konkretnych **zaleceń dla praktyki klinicznej** (str. 33-34) i wytyczenia **kierunków przyszłych badań** (str. 35-36).

Podsumowując – zarówno merytoryczna jak i metodologiczna strona pracy zasługuje na uznanie i nie budzi zastrzeżeń. Stwierdzam, że dysertacja doktorska mgr Nicole Bartulewicz pt. „*Wiedza personelu pielęgniarskiego na temat sepsy: występowania, objawów, postępowania diagnostyczno-terapeutycznego oraz zapobiegania*” napisana pod kierunkiem Profesor Bożeny Czarkowskiej-Pączek oraz Doktor habilitowanej Leny Serafin spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Mam więc zaszczyt przedłożyć Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu, Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, moją **pozytywną ocenę rozprawy** i dopuszczenie mgr Nicole Bartulewicz do dalszych etapów procedowania rozprawy doktorskiej.

prof. dr hab. Robert Ślusarz